

خاطرات و خطراتم و غوغای تألماتم

امرالله جهان‌بین بويراحمدی

(جلد اول)

فرهنگ‌ما
FARHANG-E-MANA
PUBLICATION

پاییز

سال ۱۴۰۰

سرشناسه	جهان بین بویراحمدی، امرالله، ۱۳۱۳
عنوان و نام پدیدآور	خطرات و خطراتم و غوغای تالماقم
وضعیت ویراست	:
مشخصات نشر	سی سخت فرهنگ مانا
مشخصات ظاهری	۳۸۲، ۲۰۲۰، ۲۰۲۰
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۷-۹۶-۷
شابک دوره‌ای	۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۷-۹۷-۴
وضعیت فهرست نویسی	فینا
یادداشت	کتاب خطرات یک معلم قدیمی از استان کهگیلویه و بویراحمد است
شماره کتابشناسی ملی	۸۶۶۷۸۳۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فینا

خطرات و خطراتم و غوغای تالماقم

امرالله جهان بین بویراحمدی (جلد اول)

صفحه‌آرا: مسلم پاک‌گهر

طراح جلد: احمد عبادتی‌پور

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۳۰۰ جلد

لیتوگرافی: نقره آبی

چاپخانه: هنگام

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۷-۹۶-۷

شابک دوره‌ای: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۰۷-۹۷-۴

ناشر: فرهنگ مانا

قیمت: صد و پانزده هزار تومان

دوره دو جلدی: دوست و سی هزار تومان

نشانی نشر: تهران، خیابان انقلاب، بین ویلا و حافظ، خیابان پورموسی،

کوچه بامشاد، پلاک ۲، واحد ۱

کد پستی: ۱۵۹۹۶۱۷۷۱۱

تلفن: ۸۸۹۴۸۸۲ - ۲۱

فهرست

۷	پیشگفتار
۱۳	مقدمه
۲۹	نگاهی به تاریخ عهد قجر
	فصل اول:
۴۵	رضا شاه
	فصل دوم:
۱۱۷	تحصیلات ابتدایی ام در سی سخت تا بهبهان
	فصل سوم:
۱۴۳	عبداله خان ضرغامپور و سرورگلی اش بی بی شهناز طاهری
	فصل چهارم:
۱۵۹	خسروخان بویراحمدی هم خان می شود دوخانی در بویراحمد رواج می گیرد
	فصل پنجم:
۱۸۵	مسافرت به زبلائی
	فصل ششم:
۱۹۷	مصدق و شاه
	فصل هفتم:
۲۶۷	مسافرت به دهدشت
	فصل هشتم:
۲۸۹	پدیده طلوع در بویراحمد و دیگر نقاط
	فصل نهم:
۳۲۳	پروفسور حسابی
	فصل دهم:
۳۵۹	بهمن بیگی یا بهمن بیگیسم

پیشگفتار

زندگینامه یا سرنوشت شخصی که آن را خاطرات می‌نامند نفساً یک داستان طولانی تاریخی به شمار می‌آید. ماکسیم گورکی دانشمند روسی گفته است زیر هر سنگی یک تاریخ خفته است. یعنی هر کس تاریخ زندگی خود را داشته و دارد «البته با کیفیت مختلف».

اما اگر کسی بخواهد به طور خود شیفتگی برای دل خویش و به دلخواه خود تاریخ زندگی‌اش را توصیف دهد یعنی در واقع حقایق زندگی‌اش را که واقعیت‌های اصلی می‌باشد نادیده بگیرد در حقیقت سرنوشت خود را تیره و تار و مار کرده است.

لیک باید بدانیم کل ابناء بشر که خود را اشرف مخلوقات می‌داند دچار تضاد خلقت بوده و بی‌کم و کاست از این واقعیت میرا نیستند منتها با تفاوت‌های شخصی که یکی حسناش بر سیئاتش و دیگری سیئاتش بر حسناش غلبه داشته و دارد بی‌شک پاک و منزّه مطلقاً فقط ذات اقدس پروردگار است و بس. به طوری که در ذات و صفات ما که انسان‌های کاملی نیستیم خوب و بد، خیر و شر به مراتب مشهود و موجود است و این

تضادی است آشکار که در رفتار و کردارمان عملاً به ظهور می‌رسد. و مشاهده می‌شود علاوه بر تضاد خلقت که در نهاد همه انسان‌ها وجود دارد در میان فلاسفه و حکما نیز هر کدام فرض و فرضیه مخصوص خود را داشته که با دیگری مغایر است مانند خیام و ابن سینا و یا ارسطو با استادش افلاطون که هر کدام دیدگاه مشخص خود را داشته است مثلاً خیام منکر اصول اعتقادی است در اشعارش می‌گوید:

تا چند زنم به روی دریاها خشت بیزار شدم ز بت پرستان کنشت
خیام که گفت دوزخی خواهد بود که رفت به دوزخ و که آمد ز بهشت
چون نیست حقیقت و یقین اندر دست نتوان به امید شک همه عمر نشست
هان تا نهمیم جام می از کف دست در بی خبری مُرد چو هوشیار و چو مست

ابن سینا هم همانطوری که مرقوم داشته‌اند با ایمان و اعتقاد کامل مطیع فرمان خدا است چون احساس می‌کند که بیماری‌اش علاج ناپذیر است غسل می‌کند به نماز می‌ایستد بعد به تلاوت قرآن و دعا می‌پردازد و اموالش را به بی‌نویان می‌بخشد تا به بهشت و روضه رضوان برسد.

ارسطو هم انگشت روی اشتباهات استادش افلاطون می‌گذارد و از طرف دیگر به زمانی دیگر انشتین ضمن شکافتن ذرات اتم به قواعد علت و معلول پی می‌برد اعتراف می‌کند به وجود خالق هستی (خداوند یکتا)، می‌گوید به یقین رسیدم که خدا هست. باری در کل دیده و می‌بینیم سلطه‌گران جهان بر آسمان و زمین چنگ انداخته‌اند، فلسفه مارکس و انگلس با مانیفست لنین در پرتو انقلاب پرولتاریا «کارگری» اقتصاد را خدای خود پنداشته‌اند لیکن نهایتاً نافرجام ماندند و منتج به نتیجه مطلوبی نشدند.

بلوک شرق آن‌ها هم که با بلوک غرب هم دیوار بودند در بلوک غرب هضم شدند تا به همبرگرهای آمریکائی برسند و اکنون هم مشاهده می‌شود که کمونیست‌های مائوئیسم چینی برخاسته از انقلاب دهقانی‌شان با آمریکا لاس می‌زنند و بهره به دست دموکرات‌ها شده‌اند و دارند به دموکراسی آن‌ها چشمک می‌زنند تا بلکه بدین ترفند جلو بيفتند. بر سر زبان‌ها جاری است که قرن بیست و یکم به چین تعلق دارد چون از لحاظ اقتصاد و ژئوپلیتیک حرف اول را می‌زند، آمریکا هم لبخند می‌زند و می‌گوید همین دوستی و تفاهم فیما بین ما و چین از سر هردومان زیاد است و هند هم که از هر لحاظ دست پری دارد

و دارد به کشورهای نیازمند و در حال رشد با ارتباط خیرخواهانه داد و ستد پایاپای دارد و هشداری است نرم و سیاستمدارانه که به هر دو ایست می‌دهد. گرچه در دنیای امروزی مطلق‌گرایی بعید به نظر می‌رسد ولی از جمله در جهان امروزی فلسفه ماکیاولی است که دارد رو می‌گیرد و این ماکیاولی اندیشمند و سیاستمدار ایتالیایی است که می‌گوید برای حکومت شرارت مهم است نه شرافت، مهم و مهم‌تر زور و قدرت است که حرف اول را می‌زند وی معتقد است که حکومت باید مطلق، مقتدر، مستبد و قوی باشد تا پایدار بماند. لذا باید گفت رضاشاه هم تقلا و سیرسلوک خود را داشت تا قبل از هر چیز اقتدارش محفوظ و برقرار بماند و دشمنانش نتوانند گوی سبقت را از وی ببرایند. و نتیجتاً برای ایجاد امنیت چون سماوری باشد که آب و آتش را در کنار هم قرار دهد تا آب بجوشد و آتش هم خاموش نشود.

و اما لب مطالب: امروز قدرت غیرپاسخگو برای هر ملتی مضر و خطرناک است حتی برای خودش. و بهتر این که بدانیم آزادی مشروع یک موهبت الهی است البته مقید به علم و عدل و فرهنگ یعنی فرهنگ بهتر و برتر.

لذا رضاشاه هم از مضمون این واقعیت محروم نبوده و نیست زیرا در هر مجلسی و محفلی که سخن از او به میان می‌آید همانا سکه‌ای دور و زده و عنصری دو بعدی که در هئیت دیکتاتوری آزادی را کُشت. وی برای احیاء قدرتش دوسر خوب را می‌گرفت تا به اقتضای وقت هم غریق را نجات دهد و هم گلیمش را از آب بیرون بکشد.

در خاتمه نویسنده به هیچ وجه ادعا ندارم که کاری بدون عیب انجام داده‌ام ولی می‌توانم بگویم درخور امکان سرنوشت خود را با فراز و فرودهایی که داشته‌ام چه خوب و چه بد آنچه که بر سرم آمده است در طبق اخلاص گذاشته در طیف خاطرات و تألمات روراست و کماکيف به استحضار خوانندگان گرامی معروض داشته‌ام البته با رعایت عفت و عاری از هرگونه حب و بغض، به موازات آن پیش آمده‌ام، رخدادهای تاریخی را چه محلی و چه کشوری که در سرنوشت خود و کسانم و مردم خوب منطقه‌ام ذی مدخل و تأثیرگذار بوده است با رعایت حفظ امانت مستند و معتبر به ویژه نقل و قول‌های راویان به عین با ذکر نام و نشان به میان آورده تا شاید الهامی باشد اکتسابی متبلور از روح منور بیهقی و طبری که تاریخ را به قلم زیبای خودشان بیش از دیگران روراست و غنی به رشته نگارش درآورده‌اند به علاوه بعضی وقایع مهم مملکتی که ایجاب می‌کند حق این است که به اطلاع خوانندگان عزیز برسد. در پایان از همکاری‌های صمیمانه و رونق‌ساز خواهرم سمیه جهان‌بین و آقایان آرش محمودیان و صمد جوهری در انجام تایپ کتاب

ممنون و سپاسگزارم. همچنین از نوادگان عزیزم آقا بهداد و آقا پویان جهان‌بین که در موارد مختلف چراغ راهم بوده‌اند خوشحال سعادت و سلامتی ایشان را از خداوند بزرگ آرزو می‌کنم. الحق والانصاف از حمایت‌های به موقع و بی دریغ آقای حمید زاده باقری عزیز دکتر دندانپزشک که در تهیه کتاب و انتشارات لازم اعم از سیاسی و اجتماعی به خصوص اصلاحات ارضی، از جمله انتشارات غائله بویراحمد مساعدت‌های بی دریغ را مبذول داشتند تشکر می‌کنم و خود را رهن منت ایشان می‌دانم.

حبذا از جناب آقای مهندس امراله باقری رفیق شفیق و یار سردیارم که با نبوغ و استعداد سرشار به ویژه در ابعاد سیاسی و اجتماعی اعم از بزم و رزم و غیره با حضور ذهن و اطلاعات کافی به مفهوم و تفهیم بعضی مطالب و موضوعات ارزشمند صادقانه تشریک مساعی داشتند از الطاف بی شائبه این یار گرانمهر و گرانقدر هم ممنون و سپاسگزارم. در پایان نیز از یاران باوفایم آقایان سیدکرم‌الله رضایی از فرمانداران اسبق چهارمحال بختیاری فارغ‌التحصیل علوم اجتماعی ۱۳۴۸ دانشگاه تهران از سادات رضاتوفیقی کهگیلویه و بویراحمد و سیدحشمت‌الله صمیمی کارمند عالی رتبه استانداری فارغ‌التحصیل رشته فیزیک اتمی دانشگاه تهران از سادات امام‌زاده علی (ع) که به همکاری این اقدام فرهنگی‌ام غنای بیشتری بخشیدند کمال تشکر و امتنان را دارم.

و اما باید گفت **حق‌شناسی** این است که **گویی انسان زندگی را از سر می‌گیرد** لذا حسن اختتام این پیش‌گفتار در این است که از حمایت‌های بی دریغ آقایان حسنی و رضایی کارمندان عالی‌رتبه اداره کل ارشاد و فرهنگ استان احسن بگویم و آفرین آفرین را سر بدهم و هر دو را تاج سر خود بدانم که می‌دانم.

باید بدانیم که شاهنامه نشان دانش انسانی و شاهنامه دان نماد سواد و اندیشه این قوم بود. شرایط سیاسی و اجتماعی و تحولات در دهه‌های اخیر می‌رفت تا محافل شاهنامه‌ای را از یادها ببرد، اما وجود زمینه تاریخی و همت آقای فیروز حسنی گوهرگان پرچم شاهنامه در تمام شهرهای استان نزدیک به یک دهه است که به صورت نشست‌های هفتگی شاهنامه‌شناسی برگزار می‌گردد و از این نشست‌ها به عنوان بزرگترین رویداد فرهنگی استان نام برده می‌شود. چهار انجمن شاهنامه ثبت شده و با شناسه ملی در شهرهای یاسوج، گچساران، باشت و سی سخت نشان این کوشش بی‌نظیر است که با پایداری و پشتکار ایشان در حال انجام است. جلسات این انجمن‌ها به اهتمام شاهنامه‌خوانان معروف محلی گرم و گیرایی خود را دارد. به ویژه در نشست هفتگی شاهنامه‌شناسی یاسوج آهنگ و آواز جذاب و دلنشین آقای منصوری از بزرگان طایفه آقایی عضو برجسته انجمن

که اشعار سراسر حماسی فردوسی را با نوای غرور آفرینی چنان به صدا در می‌آورد که احساسات میهن‌پرستانه شنوندگان را چون پژواکی منعکس کرده و جانانه به وجد آورده و برانگیخته می‌کند که گویی رستم و اسفندیار هم اکنون تازه به میدان آمده‌اند به طوری که حق احسن احسن دارد و آفرین آفرین .

به علاوه از تبار شجاعان جناب دکتر پاسره مردم سالار ایل و قبیله و مدیرعامل آب و فاضلاب استان که با تامین رضایت عام و خاص مشکل گشای معضلات مردم است به ویژه برای نشر این کتاب اطلاعات ذی قیمتی در اختیارم گذاشته کمال تشکر و امتنان را دارم، ان شاءالله برقرار باشد موفق و پایدار.

برادران امیدوار :

هم به خود و هم برای ارباب رجوع، آقایان داریوش و صادق روان دارای تحصیلات از طایفه معروف تیرتاجی با مهر و تکریم ارباب رجوع را می‌پذیرد و با مهارت و استادی کارش را رواج می‌دهند با سلیقه و کیفیت کار می‌کنند به طوری که ارباب رجوع و مراجعین را راضی و شیفته اخلاق و منش خود می‌کنند. الحق خدمتگزارانی لایق و با کفایت برای جامعه خود هستند به طوری که شایسته صدها آفرین و بارک الله می‌باشد.

با تقدیم احترام

امراه جهان‌بین بویراحمدی